

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ “КЪСНОАНТИЧНА КРЕПОСТ” НА НОС СВЕТИ АТАНАС

Археологическият обект на нос Св. Атанас е многослоен – откриват се материали от различни исторически периоди. Към Класическата до Късноелинистическата епоха са Тракийски култов център (VI в. пр.Хр.–I в. сл.Хр.). Към Римския период (I–III в.) се отнася е откритото в края на сезон 2013 г. светилище на митичния герой полубог Херакъл, пещи за производство на трапезна керамика и пр. (II–III в.). Основният обект на проучване е Късноантичната крепост (края на IV – началото на VII в.).

Работната програма за 2016 г. предвижда продължаване на проучването в квадрати, които са южно от раннохристиянския комплекс. В късният археологически хоризонт (края на IV – началото на VII в.) в тази зона вече са разкрити няколко сгради, а също така и участъци от улица.

Очаквани резултати за 2016 г.

Особено важно е продължаването на проследяването на каменния зид (един от елементите на укрепителна линия от III-II в. пр. Хр.), който затваря най-вдадената в морето част на носа. Работната хипотеза за това интересно съоръжение е, че е защитавало тракийския култов център от същото време.

Проучването на секторът в тази част на обекта ще позволи продължаване на вече реализирания проект “Консервация, реставрация, експониране и социализация на Антично селище и късноантична крепост на нос „Св. Атанас” – завършен 2013 г.

Новите проучени сектори може да бъдат приобщени и музеят на открито да се превърне в археологически парк.

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ ΧΡΥΣΟΣΩΤΗΡΑ ПРОУЧВАНЕ НА РАННОВИЗАНТИЙСКА КРЕПОСТ НА ПОЛУОСТРОВ ΧΡΗΣΟΣΟΤΙΡΑ ΠΡΙ ΓΡΑΔ ΤΕΡΝΟΜΟΡΕΤΣ

Ранновизантийската крепост Хрисосотира е разположена на едноименния полуостров в източната част на землището на гр.Черноморец, Община Созопол. Полуостровът заема изключително стратегическо място в западната част на големия Созополски залив.

Построяването на крепостната стена е под влияние на т.нар стимул на натиска от варварите, които през първата четвърт на V век сериозно опустошават околностите на Созопол. Крепостната стена е защитавала реално използвана площ от близо 63 дка , като не е ясно каква площ от сушата е погълно морето и каква е площта тотално разрушена от карьерите.

Хрисосотира ще остане поредния пример за крепост останала анонимна в писмените извори- в конкретния случай под сянката на големия Созопол. Нещо повече, през VI век тя е била част от един голям мегаполис включващ както самия Созопол, така и островите Св. Иван, Св. Кирик и Юлита.

Трябва да се отбележи, че до няколко години се очаква терена да бъде освободен от грижите на МО и по подобие на близко разположената Акра да стане обект за културен туризъм. Продължението на проучванията би спомогнало

Националният исторически музей и частност новооткрития музей в гр. Черноморец да обогатят своя фонд.

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ “РАННОНЕОЛИТНОТО СЕЛИЩЕ ДЖУЛЮНИЦА – СМЪРДЕШ”

“Раннонеолитното селище Джулюница – Смърдеш” е най-ранното неолитно селище в България и е реперен обект за ранният неолит в басейна на Долният Дунав; проучва се дългосрочно, като разкопките от 2001 г. до днес продължават без прекъсване. В неговата материална култура се наблюдава силното влияние на анатолийския неолит като последните интердисциплинарни изследвания разкриха и безспорни импорти от този регион, което определя водещата роля на селището в неолитизацията на Балканският полуостров и в частност на българските земи. Тук е проучено най-ранното неолитно жилище в българските земи и са регистрирани четири гроба от най-ранният етап на селището. Придобитите материали и находки имат висока естетическа и научна стойност и обогатяват съвременната човешка култура. Важността на селището продължава и през следващите епохи. Селищна халколитна могила, сателитно селище около нея и халколитния некропол дават възможност да се проучи един социум в неговата пълнота. Единственото светилище от бронзовата епоха с култов ров в Северна България и съпътстващият некропол дава много важни наблюдения и информация за формиращата се тракийска обредност. Мястото продължава да бъде голям обреден център и през следващите ранножелязна и късножелязна епохи. Това за сега е единственият проучващ се обект с тази характеристика от този период в Северна България. Проучените пет вкопани жилища и съпътстващите ги ями от ранното средновековие - 9-10 в. е единственото за сега проучващо се и проучено селище в Централна Северна България или селище извън столичния регион на Първото българско царство. Това са данни от първостепенна важност от съществуването на българската държава, които липсва до този момент.

Тази година ще се проучи останалата част от жилището и проучванията ще продължат в дълбочина. Следващите нива са двете най-ранни фази от селището и се очаква да бъдат достигнати нови вкопани жилища и вкопани структури като помощни съоръжения към жилищата. Разкриването на нови жилища ще даде възможност да се установи и организирането на междужилищното пространство. Придобитите нови находки и керамичен материал ще изяснят още по-добре развитието на материалната култура и нейният произход и културни връзки.

От първата фаза на ранният неолит (6300-6100 г.пр.Хр.) е проучено едно вкопано жилище, четири гроба и вкопани структури-ями. Добити са и множество малки находки като впечатлява колекцията от лабрети и култови масички, антропоморфни фигурки и др. От втората фаза произхожда и уникален каменен жезъл. В последната фаза на ранният неолит (5700 г.пр.Хр.) са проучени 3 надземни жилища с горивни съоръжения в тях и вкопани структури - ями. От началото на късния неолит (5600 г.пр.Хр.) е проучена част от жилище. През халколитната епоха (5000 - 4000 г.пр.Хр.) на един малък „език“ от терасата има халколитна селищна могила. Като по цялото протежение на терасата са регистрирани културни напластявания от този период. Локализиран е и халколитният некропол от който са проучени два гроба. От преходния период (4000-3300 г.пр.Хр.) са проучени два тандира и три вкопани структури. Регистриран чрез сондажи е и култов ров от ранната бронзова епоха . (2900-2600 г.пр.Хр.). От този

период са проучени глинени култови площадки, вкопани структури и два гроба. От ранножелязната и късножелязната епохи (1100 г.пр.Хр. - 300 г.пр.Хр.) са проучени 50 вкопани структури - ями. През 9-10 в. върху терасата на която се е развило раннонеолитното селище е изградено ранносредновековно селище, от което са проучени цели и части от тях пет средновековни вкопани жилища.

Проучването ще се извърши между 10.08 - 30.09. 2016г. и ще бъдат проучени 300 кв. м. на дълбочина до 2м 50см. Техническо документиране, първична обработка на материалите, изготвяне на документацията за извършената работа и изготвяне на отчета за резултатите на археологическите проучвания ще приключат до 31.01.2017г. Реставрацията и консервацията на недвижимите и движимите културни ценности ще се извърши след приключване на археологическите разкопки и ще се извърши в Лабораторията за консервация и реставрация при РИМ - В. Търново - срок постоянен.

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ КЪСНОАНТИЧНАТА И СРЕДНОВЕКОВНА КРЕПОСТ В ДНЕСНИЯ КВ. ХОРИЗОНТ

Късноантичната и средновековна крепост в днешния кв. Хоризонт на гр. Балчик е разположена в централната част на днешния град (обр. 1), на високото тук 210 м н. в. Добруджанско плато над античната милетска колония Дионисополис (обр. 2).

Тя е сред най-големите като площ късноантични центрове в днешните български земи и най-голямата сред крепостите, строени през VI в. (обр. 3).

Макар и проучвана дълги години през 70-те и 80-те години на XX в. (обр. 4-6; вж. и по-долу, т. б), редица въпроси относно нейната хронология, характеристика и функции продължават да са без (ясен) отговор: дали това е (същинският) Дионисополис от късната античност или е просто периферна структура на все още живия античен град в подножието ѝ; точната дата на нейното построяване; кога и дали бива прекратен животът в нея на границата между античност и средновековие; заселена ли е или не от новодошлите (пра)българи, които през VIII в. със сигурност живеят най-малкото в близката ѝ околност; каква роля играе в контактите между българите, Византия и русите през ранното средновековие и т. н.

Дългосрочните цели на подновените през 2009 г. под ръководството на научен колектив от СУ „Св. Климент Охридски“ и ИМ-Балчик археологически проучвания на крепостта са съсредоточени върху изясняване както на посочените по-горе проблемни моменти, така и (в по общ план) на характера и хронологията на използването и обитаването на мястото през римската, късноантичната и средновековната епоха, разкриване на особеностите на движимата и недвижима материалната култура на тукашните обитатели, на тяхната духовна култура, на тяхната икономика и стопански връзки с непосредствената околност, както и с по-далечни земи. За тази цел в перспектива се предвижда цялостното и внимателно разкопаване на участъци с площ от общо 10000 кв. м. в югозападния ъгъл и в централната част на крепостта, които до този момент не са били обект на археологически проучвания, както и направа на срезове по протежение на укрепителната система - каменна крепост и съоръжение от ров и вал извън нея (обр. 7). Изпълнението на тези цели започна още в самото начало на подновените през 2009 г. разкопки на обекта и се следва неотклонно през годините (вж. т. б).

Конкретната задача на проучванията през 2016 г. са (обр. 8):

Започване на проучване на площ от 150 м във вътрешността на крепостта (в нейната централна част)

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ УКРЕПЕН ВЛАДЕТЕЛСКИ ДОМ ОТ ЕЛИНИСТИЧЕСКАТА ЕПОХА КРАЙ С. СИНЕМОРЕЦ

В продължение на пет сезона, с двугодишно прекъсване от 2007 г., продължават проучванията на укрепения дом на тракийски владетел намиращ се в землището на с. Синеморец. На около 200м в ЮИ посока от обекта се намира проучената от нашия екип през 2006 г. тракийска могила, в която бе открит изключително богат женски гроб от елинистическата епоха

От обекта частично е проучена оградната стена. Тя минава почти по ръба на платото. Изградена е в неправилни редове от ломени камъни с различна големина и размери, на калова спойка. Дебелината на стената е от 1,30 до 1,40 м, на места е запазена до 0,70 м височина. Над каменната основа, стената е била изградена от кирпич и е била покрита с двускатен покрив от керемиди. От запад, пред вътрешното лице на стената, е имало изнесен напред навес, под който в питоси са се складирали различни продукти. В непосредствена близост до питосите е разкрита керамична пещ.

Пред най-уязвимата част на стената, от юг на фуга, е издигната кула с размери 6,70x 5,75 м. Градежът ѝ е двулицев с пълнеж от по-дребни ломени камъни на калова спойка. За подсилване на градежа, ъгловите камъни са с най-големи размери, това са каменни блокове (пясъчник), обработени чрез рустизиране. Дебелината на зида е 1,10 м. Вътрешното подово ниво на кулата е по-високо спрямо външното, поради което вътрешното лице в суперструкцията е запазено в един до два реда, а при външното лице суперструкцията е запазена до 4 реда. Във вътрешността на кулата се попада през вход с ширина 1,30 м, разположен на северната ѝ стена.

Във вътрешността на кулата бяха открити голямо количество керамични фрагменти от съдове на колело - амфорна тара, паници, кантароси и пр., открити върху нападала отухлени замазки; фрагментирани керемиди-солени и калиптери, както и фрагменти от керамика на ръка. Съдовете вероятно са част от деструкциите от по-горно ниво, тъй като са натрошени и разпръснати по цялата площ на кулата. Непосредствено до вътрешното западно лице на кулата са вкопани три питоса. Следите от огън - въглени и отухлени замазки, личат ясно по цялата площ.

От проучването на ситуацията при кулата може да се предположи, че тя е била на два (или повече) етажа, като между първия и втория етаж е имало подово ниво от дървени греди обмазани с глина. Кулата вероятно е била с двускатен покрив, покрит по т.нар. смесена система - от коринтски плоски и лаконски покриващи керемиди. Съдейки по деструкциите при кулата, можем да предположим, че първият етаж е бил изграден от камък, до като вторият, вероятно е от кирпич.

Обектът е бил опожарен в първата четвърт на I в. пр. Хр. След което в през 18-19 век на обекта е изградена малка еднокорабна църква около която са вкопавани гробове на местното население.

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ „РИМСКА ВИЛА РУСТИКА“ ДО С. МИРОВЯНЕ

Проектът е за археологическо проучване на късноримско вилно стопанство и средновековни жилищни структури, намиращи се на територията на Столична община, част от богатото културно-историческо наследство на района. Обектът „Римска вила рустика“ се намира на ок. 2 км северозападно от с. Мирояне, Столична община. Мястото е лесно достъпно от асфалтовия път с. Мрамор - с. Доброславци.

В резултат на спасително археологическо проучване, проведено през 2014 г. във връзка с преминаването на трасето на междусистемна газова връзка България - Сърбия през района, са разкрити сгради и съоръжения от късноримската епоха и периода на късната античност IV-V в.; средновековието X-XII в. и ново време XIX-XX в. Проучените сгради са стопански помещения, жилищни постройки, масивни оградни зидове и останки от параклис. Разкритите структури до момента, ни дават възможност да интерпретираме обекта като късноримско вилно стопанство, с поствилен период и обитаване през периода на Средновековието. Първоначално се състои от няколко сгради, несвързани помежду си и разположени на по-голяма площ. След като комплексът пострадва, вероятно от готско нападение, той е преустроен. В началото на V в., част от площта му е защитена от масивна оградна стена. Този период също завършва със сериозни пожари, причинени вероятно от хунска атака. Следи от средновековно обитаване има във всички проучвани от нас сондажи, като тези по-късни градежи преизползват останките от късноантичните сгради и вграждат техни елементи като споллии. Артефактите показват доста скромни бит на обитателите на комплекса през късната античност, като най-вероятно това са производители на селскостопанска продукция, обслужващи близкия град Сердика. В края на XIX в. на мястото съществува малък параклис или оброк, от който има само запазени артефакти без структури.

В много от заложените археологически сондажи не е довършено проучването в дълбочина до достигане на стерилен пласт и не са изследвани площи в централната част на обекта. Направено е геофизично проучване, което дава приблизителните граници на комплекса. То, заедно с откритите археологически структури, показват че територията на която се простира комплекса е доста по-голяма. Очакванията на екипа са за локализирането на представителната част на комплекса - жилището на собствениците.

Евентуалното реализиране на проекта през 2016 г. има за цел да се продължи и разшири археологическото проучване на културните пластове на античния и средновековен комплекс; детайлното документиране на археологическите структури; научната обработка на откритите материали; публикацията и популяризацията на резултатите от проучването.

Като дългосрочна перспектива, проучването на късноримското вилно стопанство и превръщането му в обект на културен туризъм *in situ* ще стане притегателно място за оползотворяване на свободното време на жителите и гостите на столицата. Работата по археологическото проучване ще създаде и места за временна трудова заетост на жителите от околните села. Освен с непосредственото си разположение до град София (има лесен достъп от асфалтовия път с. Мрамор - с. Доброславци, вкл. и линии на

градския транспорт), мястото на обекта е атрактивно и поради близостта на късноримската резиденция в Костинброд. След експонирането и социализацията им, обектите ще се ползват като ресурс за устойчиво развитие и за нуждите на културния туризъм в гр. София и прилежащите ѝ околности.

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ „ПИСАНАТА ЦЪРКВА" В МЕСТНОСТТА КРУШЕ

По време на археологическите проучвания на известната сред местното население като „Писаната църква" в местността Круше (на около 7 км югозападно от гр. Разлог) са разкрити вписани една в друга раниохристиянска (V-VI в.) и средновековна (XIII в.) църкви. На юг от тях са разкрити няколко помещения от сградата, изградена едновременно с раннохристиянската църковна постройка.

През 2016 г. предстои да бъдат разкрити останали те помещения от сградата, чието проучване започна през 2007 г. по време на реализирането на проекта по Програма ФАР „Трансгранично сътрудничество България - Гърция", по възникна като задача извън проекта. Сградата попада в заградената територия на Писаната църква - обект за посещение след консервация, реставрация и социализация след приключване на проекта в 2008 г. Цялостното проучване на сградата ще дадат възможност след последвала консервация и реставрация, тя да стане част от вече експонираните църкви и така посетителите ще получат допълнителна информация и по-пълна представа за времето на обитаване и строителната традиция и организация на църковното строителство през посочените периоди. Самият обект ще добие завършен вид.

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ СРЕДНОВЕКОВНА КРЕПОСТ „РЯХОВЕЦ“

Първите археологически проучвания в периода (1985-1991 г.) са организирани в два сектора: 1 - крепостни стени (главна порта, източна и западна крепостни стени, северна и западна порта, северна бойна кула) и 2 - южно подножие на крепостта.

През 2015 г. разкопките са подновени в 3 сектора: югоизточна порта, северна порта и вътрешна част на крепостта. Целта на проучването е насочено към изясняване строителните етапи на разкритите фортификационни съоръжения и прецизиране на стратиграфията на обекта. Поставена е нова план-квадратна мрежа с квадранти с размери 20 x 20 м. В резултат на проведеното проучване е установено, че главната порта на крепостта е издигната в края на XII - началото на XIII в. Последвали са две преустройства извършени през XIII-XIV в. и изграждане на трета двукрила врата на калова спойка в края на XIV - началото на XV в. Под източната страница е разкрит пласт от РЖЕ и зид от същата епоха, вероятно с фортификационно предназначение. Под него е разкрита и вкопана в материка куполна пещ със сводест отвор.

При северната порта страниците са фундаментирани директно върху скалната повърхност, следвайки денivelацията на терена. Използвана е система от сантрачи за нивелиране. В края на XIV - началото на XV в., с изграждането на третата врата при главната порта, е извършено набързо и некачествено преустройство на осовите камъни на вратите. Те не са конструктивно свързани със страниците, отворите са със сравнително малки размери, а самите каменни блокове са недобре оформени и неправилно поставени.

Във вътрешността на крепостта е направен сондаж с размери 3x4 м, където са разкрити деструкции на жилище от РБЕ, с частично запазено огнище и няколко цели керамични съда - част от инвентара му.

Средствата от исканата финансова подкрепа за 2016 г. ще бъдат използвани за извършване на следните дейности на обект средновековна крепост „Ряховец“, гр. Горна Оряховица:

Дейности свързани с подготовката на терена за провеждане на археологическо проучване (отстраняване на дървета прораснали върху крепостните зидове и порти, нискостеблена растителност, треви, проправяне на път и др.)

Изготвяне на точно и пълно описание на видимите части на обекта.

Провеждане на археологически разкопки в съответствие с изискванията на нормативните документи.

Извършване на теренна консервация на разкритите археологически структури.

Реставрация и консервация на движимите културни ценности - Лаборатория за консервация и реставрация при Регионален Исторически музей - Велико Търново.

Изготвяне на теренна документация и отчет на археологическото проучване.

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ КЪСНОАНТИЧНА И СРЕДНОВЕКОВНА ЦЪРКВА 1 В М. ГЛУХИТЕ КАМЪНИ, ПРИ С. МАЛКО ГРАДИЩЕ, ОБЩ. ЛЮБИМЕЦ

Обектът в м. Глухите камъни се намира на територията на общините Любимец, Маджарово и Харманли, Хасковска област. Разположен е на хребет в североизточните части на Родопите, под връх Света Марина (708,6 м), един от изявените върхове на източнородопския рид Гората. Отстои на 4,8 км югозападно от с. Малко Градище и на 3,5 км североизточно от с. Ефрем.

През 2009 г. по инициатива на община Любимец започнаха проучванията на християнски храм (църква 1), разположен на заравнената тераса, в подножието на най-западната и доминираща над околните скала. В продължение на близо 10 години паметникът е бил подложен на интензивна иманярска дейност (засвидетелствана е дори и употреба на взривни вещества!), в резултат от която са нанесени сериозни поражения на целостта на храма и компроменирани културните пластове. На този етап църквата е само частично проучена. Изяснени са външните ѝ параметри, започна проучването във вътрешността на сградата. Установени са два основни строителни периода: ранновизантийски (VI в.) и средновековен (XI – началото на XIII в.), като през последния са регистрирани множество преправки, поне две подови нива. Разкрити са останки от стенописи, архитектурни детайли и множество находки.

Завършването на археологическото проучване на църква 1 ще даде възможност на община Любимец да подготви проект и да кандидатства за трайно консервиране, експониране и социализация на обекта, което се надяваме да доведе и до прекратяване на иманярските набези (последните от 2015 г. споменати по-горе), които да застрашат целостта на недвижимата културна ценност.

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ КЪСНОРИМСКИЯ КАСТЕЛ СЕКСАГИНТА ПРИСТА, РУСЕ

РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ - РУСЕ

Проектът предвижда предприемането на археологически разкопки, с цел доразкриване на възможната за експониране част от източната (югоизточна) крепостната стена и кула на късноримския кастел Сексагинта Приста.

Ще бъде проучена площ от около 100 кв. м. извън крепостната стена, където не се очакват архитектурни останки и наличие на жилищни структури. В площта се очаква наличието на голям брой ями от късноелинистическата епоха, проучването на които ще допринесе за изясняване на функциите и прецизиране на хронологията им.

Изготвеното през 2015 г. геодезическо заснемане на обекта ще бъде актуализирано, с оглед на разкритите в хода на разкопките нови структури. Въз основа на предписание на лицензиран реставратор, след приключване на теренната работа ще бъдат осъществени дейности по аварийна консервация на архитектурните останки, с оглед на тяхното ефикасно опазване до предприемането на предвижданата в бъдеще консервация и реставрация на обекта, с цел включването му в туристическите маршрути на

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ КРЕПОСТ „ПЕТРИЧ КАЛЕ”, ОБЩИНА АВРЕН, ОБЛАСТ ВАРНА

Крепостта е разположена на висока скала, над с. Разделна, и на 5 км северно от с. Аврен и на 0,6 км източно от с. Разделна, Белославско. Известна е от „Географията“ Ал-Идриси (1154 г.) по името Батерни (Петерни), като „средно голям, хубав град“, разположен на 30 мили от Барнас (Варна) по пътя за Бурфанто (Провадия) и Мегали Барасклафа (Велики Преслав). Посочена е като крепост, предоставена в управление на варненската митрополия през 1369 г. Крепостта е отбелязана на няколко пъти и в описанията на участници в похода на крал Владислав III Ягело. Превзета и разрушена от войските на краля на 7 ноември 1444 г. Крепостта заема площ от около 20 дка. Високият скален нос, на който е разположена крепостта, е в северната част на Авренското плато, се извисява на 160 м над Девненската низина и езерото. Скалите от юг и запад са отвесни, с височина над 30 м до ската в подножието. От изток е изградена укрепителна система от ров широк към 5 м и дълбок сега 2 м. Непосредствено северно от него е издигната стена-протейхизма от ломени камъни на бял хоросан и сантрачи, с дебелина 1 м. протейхизмата е била дълга приблизително 140 м. Запазена в отделни участъци до височина 7 м. На десет метра западно е крепостната стена (видима сега в горната си част), която след разчистване на натрупани камъни от събарянето ѝ ще се извиси на 6-7 м над нивото на основата на проейхизмата. Стената е дебела 1,6 м, градена от ломени и дялани камъни на бал хоросан, с гъста мрежа от сантрачи. Преграждала е цялата достъпна източна част до северния и южен ръб на скала, с дължина 200 м. В южния край на скалата, близо до ръба на платото, е врязана голяма дъговидно извита щерна с дълбочина над 2 м, широчина 4 м и дължина близо 100 м. В южния си край завършва с кръгъл басейн, с диаметър 10 м. До северния край на щерната, близо до западния ръб на скалата е издълбан таен проход, широк по цялата си дълбочина към 2 м, с врязани в скалата стъпала. Спускат се в северна посока до основата на скалата (долу рухнала). В края на запазената част, проходът достига дълбочина над десет метра.

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ

„РАННОХРИСТИЯНСКИ МАНАСТИР”, М. „ДЖАНАВАРА”, ГР. ВАРНА

Раннохристиянският манастир в м. Джанавара (АКБ № 1400001) се проучва с големи прекъсвания от 1911 г. до днес. Поради стечение на обстоятелствата документацията от първите разкопки не е достигнала в пълен вид до нас.

Настоящата археологическа кампания започва през 1997 г. Разкопките се провеждат от екип на Варненския археологически музей първоначално с големи прекъсвания, а от 2007 г. ежегодно. Те са ръководени от Александър Минчев, а през последните сезони и от Васил Тенекеджиев.

- Вторично е проучен храмът, като е възстановена голяма част от липсващата информация от предходните археологически кампании; изработена е съвременна пълна и прецизна документация; решени са някои от проблемите при интерпретацията на обекта.

- Открити са доказателства за поне два периода на преустройство на църковния интериор.

- За първи път е разкопана част от комплекса около храма и се доказва тезата на Х. Шкорпил, че става дума за манастир. Установено е разположението на двор с внушителна стена, ограждаща църквата от три страни. Също така са разкопани части от верижни и други сгради, както и сектори от водопроводна и канализационна система.

- На базата на данните от комплекса са идентифицирани четири строителни периода. Също така е разширена датировката на манастира (от средата на V в до началото на VII в.).

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ СЕЛИЩНА МОГИЛА ПЕТКО КАРАВЕЛОВО

Село Петко Каравелово се намира на около 27 км. северно от гр. Велико Търново на главния път за гр. Русе и административно принадлежи към община Полски Тръмбеш, Великотърновска област. Могилата се намира на границата на землищата на селата Петко Каравелово и Куцина, на около 1,5 км южно от с. Петко Каравелово.

Състоянието на селищната могила е нерадостно: Цялата ѝ източна половина е отнесена от разливи на реката, а после и изгребана при построяване на дигите като при изгребването се е образувал мочурлив канал. През средата на могилата е бил прекаран междуселски черен път, по който дълги години минавали тежки селскостопански машини. Цялата западна половина на могилата е била усвоена от ТКЗС и е подлагана на систематична дълбока оран. Впоследствие, при земеразделянето с тази „ничия” земя са се окръгляли недостигащи декари. Впоследствие е поета от кооперация и се обработва интензивно, но без сериозни последици за обекта.

През 2013 констатирахме и огромен изкоп за полагане на напоителна тръба, минаващ по цялата дължина на обекта. Част от могилата е била жертва и на иманярски набези в близкото минало. Именно това критично състояние на обекта бе причината за започване на редовните археологически проучвания през 2009 г., предшествани и от две кратки спасителни кампании през 2003 и 2004 г., които показаха и перспективността на евентуални бъдещи проучвания.

За 2016 г. е поставена и още една основна цел - недеструктивно геофизическо проучване на западната половина на могилата и нейните западни покрайнини. Геофизическото проучване е необходимост от гледна точка на бъдещата стратегия за проучването на този обект. Резултатите от евентуално такова проучване ще покажат о границите на самата могила (в момента те са твърде размити поради земеделската обработка на терена). Данни за наличие на отбранителен ров или укрепителна стена ще бъдат полезни за залагане на нов сондаж в периферията с цел изясняване на защитните механизми и структури на селището. Възможно е да бъде локализиран и некропола на селището.

В зависимост от резултатите от геофизическото проучване се предвижда залагане на малък сондаж (от порядъка на 3-4 кв. м) в периферията на могилата - с цел изясняване на обхвата на могилата, дебелината на наносните пластове около обекта и евентуално наличие на ограждение.

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ КРЕПОСТ „ЛЮТИЦА” ЗЕМЛИЩЕ НА ГРАД ИВАЙЛОВГРАД, ОБЩИНА ИВАЙЛОВГРАД

Това е един наистина впечатляващ средновековен град, най-добре запазеният в българските земи. Крепостните стени на места достигат до 10 м височина. Те са с дължина над 600 м и ограждат площ от 26 дка. Планът на крепостта включва куртина с 12 кули, протейхизма, цитадела. Една от кулите е трапецовидна, а друга - осмостенна. Крепостта има само една порта, фланкирана от две правоъгълни кули.

През 2015 г с финансовата подкрепа на Министерство на културата, на НИМ и Община Ивайловград са проведени успешни проучвания в два сектора: Сектор „Църкви“, където е възобновена работата източно от по-късната църква (XIVв.) и в северният кораб на средновековната базилика от XI-XII в. Регистрирани и документирани са 8 християнски гроба, представляващи гробни ями оградени от вертикално поставени плочести камъни, като някои от тях бяха и покрити хоризонтално с плочи.

Общо от сектора са открити 13 инвентарни номера. Находките са предимно от XIII - XIV век.

Сектор до „Крепостната порта“. През 2015 е продължено проучването от 2014 г, източно и южно от крепостната порта. Заложени са нови сондажи с № 3, 4, 5, 6 и 7, като в тях се разкриха зидове, съставящи отделни елементи от масивна верижна сграда съществувала до края на XIII век.

Направено е и зачистване на фрагмент от крепостната стена южно от южната кула на крепостната порта. Участъкът е с обща дължина 27 м. от вътрешната страна на стената. Регистрирано е масивно каменно стълбище с размери 60 на 40 см. и три запазени стъпала със стъпка 30 см.

Секторите проучени през 2015 са документирани и чрез аеро-фото заснемане.

Общо от сектора са открити 120 инвентарни номера, датирани между XI и XIV век. Керамичния материал е в огромната си част фрагменти от съдове датирани в XIII – XIV век, както и сравнително малко фрагменти от тракийски период.

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ

КЪСНОАНТИЧНА И СРЕДНОВЕКОВНА КРЕПОСТ „КАЛЯТА” КРАЙ ЯКОРУДА

Крепостта „Калята” край гр. Якоруда е разположена в Западните Родопи, по горното течение на р. Места. Засега в района това е единствената крепост от късноантичния-ранновизантийски период в сравнително напреднал стадий на изследване. Проучени и консервирани са значителни дължини от фортификацията, портата и вътрешна кула. Във вътрешността на крепостта е извършено геофизично електросъпротивително изследване, което установи отчетливи линейни аномалии. Редовните археологически разкопки върху същия терен разкриха част от две сгради с тесен пасаж между тях, осъществяващ комуникацията между западната и източната част на укрепеното пространство. През 2013-2014 г. започна проучването на сграда, разположена върху най-високата и сравнително равна част. Местоположението и планът, който включва преходни помещения и дворове подсказват, че това е голям комплекс с важно значение в пространствено-социалната организация на укрепеното пространство. В този участък се попадна на пласт предхождащ изграждането на крепостта. Откритите артефакти и нумизматичен материал подсказват, че тук е имало тракийско светилище. Довършването на проучванията е предпоставка за устойчивостта на археологическите изследвания в района и основание за публикуването на обекта.

До този момент проучените участъци от фортификацията са консервирани по европейски проект BG 2004/016-782.01.06/CBC/BG-GR/032. По пътя към крепостта има указателни табели на български и английски език. В момента има и проект, одобрен от МК и НИИКН за консервацията на портата и северната кула. Изпълнението му е етап към социализацията на обекта.

Крепостта попада в зона със сложни проблеми по отношение идентичността на средновековната култура на този район от Рило-родопския масив. В този смисъл важно значение има публикуваната вече, открита по време на археологическите проучвания през 2009 г., находка от кръстове-енколпиони от XI-XII в.

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ ЕЛИНИСТИЧЕСКИ ОБЕКТ В М. „ГОЛЯМАТА КАНАРА”, С. АЛЕКСАНДРОВО, ОБЩИНА ПОМОРИЕ

Проучването на обекта в м. Голямата канара при с. Александрово е част от дългосрочна стратегия за изследване на селищните системи и модели от територията на Месамбрия стартирано през 2013 г. с теренни издирвания, като част от проект „Месамбрия Понтика и нейната антична територия. Историческо и топографско изследване” фонд „Научни изследвания – МОН, с ръководител доц. д-р Анелия Божкова.

Основната цел на настоящия проект е чрез археологически разкопки да се изясни характера на обекта и функциите които той е изпълнявал. Проучването ще помогне за все по-пълното разбиране на процеси и събития от късноелинистическата епоха в хората на Месамбрия.

Детайлното документирание на керамичния материал ще хвърли повече светлина върху развитието на местните ателиета, както и предпочитаните места за внос на продукция от външни източници. Чрез прилагане на количествени статистически методи за анализ на масовия керамичен материал ще се потърсят зависимости при избора на форма, украса и др. Важен аспект е и изясняване характера на поминъка на

селището чрез археозоологични и археоботанични анализи. Те ще бъдат сравнени с вече готови такива с късноелинистическия обект в м. Харманлъка, с. Оризаре.

Археологическото проучване на обект в м. Голямата канапа през 2016 г. ще допринесе за изясняване на границите на територията на антична Месамбрия. Разкриването на структури от късноелинистическата епоха ще помогне за възстановяване на селищните системи и модели в хърата на Месамбрия от този период.

Не по-малко по значимост е и разкриването на материали и евентуално частично запазени структури от култура Кослоджени III, фаза Радовану, които са засвидетелствани на обекта при направените теренни издирвания през 2013 г. Това ще допълни и обогати картината на обитаване в района на Хаджийската котловина от края на късната бронзова епоха.

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ УКРЕПЕНО СЕЛИЩЕ ОТ XII-XI ВЕК ПР. ХР. В М. БРЕСТО, С. БАНЯ, ОБЩИНА РАЗЛОГ

Разположеното в периферията на Банско-Разложкото поле селище в местността Бресто, землище на с. Баня, община Разлог представлява значителен научен интерес, тъй като се отнася към слабо познат период в Югозападна България – прехода от късната бронзова към ранната желязна епоха. В него бяха открити масивни укрепителни и терасиращи стени с каменни основи, които за сега нямат синхронни паралели в Западна България и Централните Балкани. За научната стойност на Бресто допринася фактът, че в това селище се срещат както белези за контакти с Егейския свят (дребни находки, архитектурни елементи), така и артефакти със северен характер (напр. керамика повлияна от стила Гава).

Един от важните приноси на проучванията в Бресто за изследването на прехода от късната бронзова към ранната желязна епоха в края на второ хилядолетие пр. Хр. е серията от ¹⁴C дати, които дават основание да се постави появата на т.н. керамика на прехода от късната бронзова към ранната желязна епоха още във втората половина на 13. в. пр. Хр.

Сред основните цели на проучванията в Бресто е изясняването на поминъка на селището, което е разположено в район с ограничен земеделски потенциал. Поради това в центъра на изследователската стратегия се намират интердисциплинарните археоботанични и зооархеологични изследвания, допълнени с изотопни анализи на семена и животински кости.

Проучванията в Бресто имат и сериозни образователни амбиции. По време на разкопките се провеждат полеви практики на български студенти в сътрудничество с техни колеги от САЩ и Европа. Участието им в обработката и публикацията на находките има голямо значение за професионалната квалификация на бъдещите поколения изследователи на миналото в България с международен опит и контакти.

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ СЕЛИЩНА МОГИЛА И НЕКРОПОЛ – КОЗАРЕВА МОГИЛА ГР. КАБЛЕШКОВО, ОБЩИНА ПОМОРИЕ, ОБЛАСТ БУРГАС

Проектът предвижда продължаване на проучването на некропола на археологически обект Козарева могила на площ от 200 кв. м. Некрополът е открит през 2005 г. и до сега

е проучван в продължение на пет археологически сезона. Общата проучен площ е 500 кв.м. Открити са общо 42 гроба. От тях пет са от ранния енеолит, двадесет и девет са от късния енеолит, два са с характерния обряд за разселващите се през IV хил. пр. Хр. степни скотовъдни племена и шест са от елинистическата епоха. В рамките на некропола са проучени ями без скелетни останки, които, ако се съди по откритите в тях материали са били използвани за обреди, предхождащи погребването. Регистрираните погребални обреди в гробовете от късния енеолит показват, че културата в този район е различна от култура Варна, както се приемаше, и има повече близки характеристики с култура КГК VI. Открити са доста гробове с «богат инвентар» - медни предмети и големи кремъчни пластини, които са внос от Лудогорието и дават информация за търговския обмен и социалната структура.

Това е единствения проучван енеолитен некропол южно от Стара планина. Той се проучва успоредно със селището, което ще позволи да се получи пълна картина за един обект от енеолита. Местоположението на обекта - между големите меднорудни източници от Черноморието и Тракия и територията на „блестящата“ култура Варна прави информацията добита от проучването му важна за изясняването на връзките между отделните култури от късния енеолит. Дългосрочно се предвижда максимално проучване на запазената част от некропола.

Част от находките са включвани във временни изложби на обекта в Бургас, Варна и ежегодните изложби на НАИМ-БАН. Първите резултати от проучването са публикувани.

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ КЪСНОХАЛКОЛИТНО УКРЕПЕНО СЕЛИЩЕ АВРЕН- БОБАТА С.АВРЕН, ОБЛ.ВАРНА

Археологическите проучвания на къснохалколитното укрепено селище Аврен-Бобата през 2014-2015 г. дадоха много добри резултати за стратиграфската последователност, планировката и културната принадлежност на праисторическия обект. Потвърдени бяха, направените при откриването му през 2013 г. наблюдения, за принадлежността му към култура Варна и вероятната функция на наблюдателен и охранителен пост по комуникационната и търговска артерия следваща течението на р. Провадийска към ареала на Варненските езера.

Акцент в изследванията през 2016 г. ще бъде довършване на разкопките на частично проучените каменна отбранителна стена и две опожарени постройки от втората половина на V хил. пр. Хр. в източния сектор. Данните от тези структури са изключително интересни за изясняване на непознати страни от бита и ежедневието на високо развитото праисторическото общество, обитавало района на Варненските езера. От голямо значение за изясняване вътрешната планировка на обекта е изследване на други жилищни структури и установяване на общия им брой в укрепената част. Чрез археологически сондажи предстои изследването на регистрираните магнитни аномалии, потвърдени от наличието на къснохалколитни материали, разположени на СИ от укрепеното селище.

След приключване на археологическото проучване се предвижда извършването на временни консервационни дейности, основно на каменната стена и добре запазени глинобитни съоръжения, с цел по нататъшното им експониране.

Наличието на монументална архитектура (каменна крепостна стена) е

предпоставка за бъдещото изготвяне на проект за експониране на обекта след пълното проучване на част от него и включването му в туристически маршрут обхващаш платото Бобата, където са разположени и други атрактивни археологически обекти (крепост Петрич кале, надгробни могили и др.).

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ ОБЕКТ "ХРАМОВ КОМПЛЕКС НА О-В СВ. КИРИК" ГР. СОЗОПОЛ

Във връзка с предвижданите дейности за основен ремонт на сградата на Морското училище, сновната цел на редовното археологическо проучване през 2016 г. е да се извършат разкопки в определената в “Концепция за опазване и устойчиво развитие на о-в Св. Кирик“ Зона I както следва:

- допроучване на архаичните структури в централния сектор (пред сградата на Морското училище);
- археологическо проучване до стерил в сектора, западно от сградата зад Морското училище.

48. РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ СЕЛИЩЕ И НЕКРОПОЛ С. ИЗВОРОВО, ОБЩ. ХАРМАНЛИ

През 2008 и 2010 г. са проучени две могили в м. Йорговите могили, в землището на с. Изворово, община Харманли. Изключителната стойност на откритите в тях гробове от бронзовата епоха (първите изобщо проучени на територията на Сакар до момента) (Borislavov 2010, 1-33; Бориславов, Иванова 2011, 121-123), постави въпроса за локализиране на синхронно селище. През 2010 година по време на теренни обхождания в близките околности на моголния некропол, в местността БАДЕМА е регистрирано праисторическо селище. Събраната от повърхността керамика е с характеристики, много сходни до тези, на керамиката открита в двете могили. През 2011 г. чрез контролни сондажи бяха разграничени три строителни хоризонта на селището. През 2014 г. и 2015 година с финансиране от Министерство на културата започнаха редовни археологически проучвания на селището. Въпреки сравнително ограничената площ, бяха установени структури, които имат всички характеристики на жилищни. Макар и частично разбити (поне в последните си фази) поради селскостопански дейности, тези структури съдържат всички елементи, характерни за жилищна постройка – деструкции от стенни обмазки, със следи от пръти и колове, камъни укрепващи фундамента, обмазки на огнища, хромелни камъни, керамика и предмети от бита, метални, кремъчни и костни инструменти и животински кости. През миналия сезон (2015г) частично беше проучена постройка с каменни основи на стените, с широчина ок. 65 см, със значителни размери. Каменните зидове лежат в ниво от много здраво трамбован чакъл и глина. Структурата на този пласт е абсолютно идентична на трамбована площадка от чакъл в основата на проучените през 2008 Могилата 1 и през 2010 г. Могилата 2.

Откритата по време на разкопките керамика представя редица форми и украса, характерни за финала на РБЕ III и СБЕ – паници, купи, амфори, кани, чаши, гърнета.

Типологически и технологично тя е идентична с керамиката, открита в могилния некропол в м. Йорговите могили. На този начален етап от проучванията може да се приеме, че има достатъчно основания селището в м. Бадема и некропола да се разглеждат като синхронни археологически обекти, които представляват цялостен комплекс селище-некропол.

През 2016, съгласно предварителната тригодишна програма се предвижда да се проучат две от най-заstraшените могили (№№ 3 и 4) от некропола на селището. Те са ниски, вече силно разнесени и заплашени от пълно заличаване.

Максимално пълното и цялостно проучване на единственият засега регистриран комплекс селище-некропол от СБЕ в Южна България е от изключително научно значение. Въпреки възможните регионални специфики, резултатите от проучванията ще позволят да се изведат основните характеристики на културата през един от най-слабо познатите периоди в историята на днешните български земи – средната бронзова епоха (първата половина на II хилядолетие пр. Хр.)

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ "СКАЛЕН КОМПЛЕКС ГЛУХИТЕ КАМЪНИ" ОБЩ. ЛЮБИМЕЦ

Скалният комплекс Глухите камъни има статут на археологическа недвижима културна ценност с национално значение с ясно определени границите и режими за ползване (заповед № РД9Р-0021/08.12.2011 г. на Министъра на културата). Регистриран е в АИС АКБ на 18.01.2001 г. (регистрационна карта № 1590096). Големият интерес към Глухите камъни се дължи основно на многобройните ниши, изсечени по отвесните страни на високите до 30 м скали. Най-впечатляващи обаче са изсичанията в най-западния и доминиращ над околните скален масив. Върху заравнения му връх е вкопана дълбока правоъгълна щерна за събиране и съхраняване на вода. До нея води добре оформена двураменна стълба. Южното лице на скалата, от където започва стълбата, е оформено отвесно. На това място е издълбано пещерообразно помещение с правоъгълен план и куполообразно покритие.

През лятото на 2008 г. се постави началото на системните археологически изследвания на скалния комплекс Глухите камъни. Още в началото на археологическите разкопки се установи, че на обекта има значителни културни напластявания от ранната желязна епоха. Най-важните резултати в изследването на този период се постигнаха в централния и северния сектор на обекта. Разкрити са многобройни структури – деструкции от постройки, замазки, трамбовки, огнища, депозити, ями. Установената стратиграфска ситуация показва, че най-ранните следи от човешка дейност са от преходния период от халколита към бронзовата епоха, разкрити в тънък отухлен пласт. Следват три значителни стратиграфски пласта, обхващащи прехода от бронзовата към желязната епоха, първи и втори период от ранната желязна епоха с обща дебелина около 2.5 м. Най-отгоре е разположен пласт от деструкции от ранновизантийската и средновековна църква №1. Резултатите от осемгодишните проучвания на тракийските структури и пластовете, както и изследванията на целия комплекс дават основания да се потвърди досегашната интерпретация на обекта – сложен комплекс с култов характер. Центърът на култовата дейност изглежда е бил на най-високото място, където сега се намират останките от средновековната църква. Силните традиции за почитане на това място са съхранени през късната античност и средновековието, когато на най-високата

скална площадка на билото е изграден и функционира християнски храм.

Археологически проучвания в централния и северния сектор на скалния комплекс Глухите камъни през 2016 г. ще бъдат увеличени като площ в зависимост от даденостите на терена. В централния сектор ще продължи работата в предприятието през 2015 г. разширение на север, в което бяха отнети 11 механични пласта от по-късните периоди на съществуване на обекта. През този сезон ще навлезем в пластове от ранната желязна епоха и ще се проучат изцяло разкритите досега частично структури в проучения досега участък. В северния сектор досега напълно е изчерпан културният пласт в шест квадрата. Планираме през 2016 г. да продължи проучването в два цели и един непълен квадрат в източна посока.

Археологическите проучвания на скалния комплекс Глухите камъни, финансирани от Министерствата на културата, ще продължат по 30 календарни дни за всеки от двата екипа. В централния и северния сектор на обекта разкопките под ръководството на доц. д-р Георги Нехризов ще се извършат през юли и август 2016 г.

Очакваната финансова подкрепа на Министерство на културата за археологическите проучвания на двата екипа е 28424 (двадесет и осем хиляди четристотин двадесет и четири) лв

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ КАМЕНОВО ОБЩИНА КУБРАТ, РАЗГРАДСКА ОБЛАСТ

Проектът предвижда провеждането на археологически разкопки в двора на бившето училище – единственият останал незастроен терен (площ около 550 м²) от халколитния некропол, разположен по източния склон на с. Каменово. Ще бъдат проучени намиращите се там погребения, както и работилниците за първична обработка на кремъчни изделия, регистрирани през 2015 г. Археологическите ситуации ще бъдат графично и фотодокументирани. Ще се вземат проби за необходимите анализи: ДНК анализ на скелетните останки; палеоботаника; палеопедология. Кремъчният материал ще бъде обработен от специалисти.

При откриване на добре запазени погребения с експозиционна стойност те ще вдигнати „*in bloc*“ и пренесени в РИМ-Разград, за да бъдат експонирани.

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ ПОПСКА МОГИЛА С. КРУШОВИЦА, ОБЩ. ДОЛНИ ДЪБНИК

Обектът попада в две землища – на с. Крушовица и с. Садовец, общ. Долни Дъбник, обл. Плевен. Водещ институт е НАИМ-БАН, в партньорство с РИМ-Плевен. Разкопките през 2015 г. бяха финансирани от МК.

Обектът е локализиран през 2011 г. по време на обхожданията на трасето на газопровод НАБУКО. Не попада в сервитута на тръбата. Събраната от повърхността керамика от бронзовата епоха и голямото количество кремък провокираха интерес към обекта. Той е разположен на първата незаливна тераса до река Вит. Местността е с добре изразени три страни с невисоки склонове; от четвъртата страна е широко отворена към равнината. Прилича на голяма разлата могила, с естествен произход.

Данните от четирите години разкопки не са недостатъчни за публикация на научно ниво, тъй като не беше възможно разкриването на археологически структури в цялост. Предполагането, че структурите са разположени компактно една до друга, не беше потвърдено и разкопките бяха ограничени само до локализирането им. Проучването им в цялост би могло да се извърши само с по-добро финансиране, тъй като са на разстояние една от друга. Цел на проекта е да се добие още информация за археологическите структури, която да надгради резултатите от предишните разкопки. От това ще следва цялостна публикация на обекта.

РЕЗЮМЕ НА ПРОЕКТ СВЕТИЛИЩЕ НА НИМФИТЕ И АФРОДИТА С.КАСНАКОВО, ОБЩ.ДИМИТРОВГРАД

Археологическият обект “Светилище на нимфите и Афродита” при с. Каснаково, община Димитровград е деклариран като паметник с национално значение (ДВ, бр. 67/1968 г.). От 2008 г. има определени граници и режими на ползване на територията и охранителна зона (Протокол/22.01.2008 г./ РД 09-2/04.01.2008). Археологическите разкопки на обекта бяха възобновени през последните години във връзка с реализацията на проекти по европейски програми за социализация и популяризиране на културно – историческото наследство и развитие на културния туризъм. В резултат на няколко археологически кампании в периода 2007-2015 г. е установено, че се касае за голям архитектурен комплекс от римската епоха, разположен терасовидно на възвишението източно от извора.

Направеното през 2014 г. геофизично проучване на площ от 10 дка показва наличие на още неизвестни досега сгради и съоръжения. Изготвеният геофизически кадастър на обекта е солидна основа за точно планиране и остойносттаване на археологическите разкопки.

В дългосрочен план, стратегията за бъдещите проучвания на обекта цели поетапното изследване на сградите от комплекса, като след пълното проучване на всяка от тях, разкритите архитектурни останки бъдат консервирани, реставрирани и експонирани по подходящ начин. Продължаването на археологическите проучвания ще допринесе от научна гледна точка за изясняването на проблема с характера и функциите на архитектурния комплекс, а от друга страна ще се повиши атрактивността му за туристически посещения.

От 2014 г. и през 2015 г., с финансовата подкрепа от Министерство на културата, започна проучването на сграда с дъговидни зидове, т. нар. „театър”, разположена в северната част на поляната пред нимфеума. Според данните от геофизическото изследване на терена, въпросната сграда е с площ от около 1200 кв. м. Археологически разкопки до момента са осъществени на площ от 350 кв. м. Двата дъговидни зида оформят полукръгъл портик с диаметър 19,20 м. Северната част на сградата е заета от верижно разположени правоъгълни помещения. В централното е документирана подова мозайка и стенописна декорация. Предвижданото през 2016 г. разширяване на проучваната площ в източна посока цели цялостно разкриване на централното помещение и неговата подова мозайка. В северна посока ще се достигне до северния край на сградата, за да се установи връзката ѝ със зидания античен канал, известен още от разкопките на Ив. Венедиков. Площта за проучване възлиза на 200 кв. м., а културният пласт е с дълбочина до 2,20 м. Обемът на работата определя времетраенето

на проучванията в рамките на 30 календарни дни, а необходимата за осъществяването ѝ сума, според разчетите на Министерство на културата, е 37 858,00 лв. (тридесет и седем хиляди осемстотин петдесет и осем лв.)